

Anmeldelser.

W. Geisler: Wirtschafts- und verkehrsgeographischer Atlas von Schlesien. 38×28 cm, 50 Dobbeltblade, 29 S. Indledning. M. & H. Marcus, Breslau 1932.

Dette Atlas indeholder en Mængde gennemgaaende fortrinlige og overskuelige Kort, bearbejdede af forskellige Videnskabsmænd, og ved hvert Kort anføres, hvilket Materiale, der ligger til Grund for Kortet. Forud for de erhvervsgeografiske Kort findes 9 Blade med Kort over de fysiske Forhold som Basis for Erhvervsforholdene. Indledningen, som gaar forud for disse, giver overvejende Oplysninger om Materialet for Kortet og supplerende Oplysninger til dette. Sammenhængen mellem Natur og Erhverv maa Læseren gennemgaaende selv finde ud af ved Brug af Kortene, men hertil afgiver disse ogsaa fortrinligt Materiale.

Det vil være umuligt at gennemgaa hver enkelt af Kortene, saa her skal kun omtales en Del af dem, som særlig falder i Øjnene. Blad 3 giver saaledes et ypperligt Kort over de Jordarter, hvoraf Overfladen i Schlesien bestaar. Et Bikort viser Udbredelsen af de forskellige Formuldningstyper. Muld med Brunjord er overvejende, i Skovene delvis erstattet af Mordannelse. Syd for Breslau findes et Omraade med Sortjord fra Diluvialtidens Stepper, og mellem dette og Sudeterne ligger et Bælte af Løss. Det næste Kort viser Udbredelsen af Agerland, Skov og Eng. Schlesien er meget skovrig, og Skovene samler sig særlig tæt i visse Strøg, navnlig Bjerglandet i Sudeterne, et Omraade mod Nordvest, hvor Jordbundskortet oplyser, at Overfladen bestaar af Morænesand, diluvialt Flyvesand og Flodsand, og et Omraade mod Øst med Morænesand. En mere indgaaende Gennemgang af Enkelthederne viser, at Skovene næsten overalt er bevaret, hvor Jordbunden er ufrugtbar, medens Agerlandet har taget den gode Jord. Herefter følger Klimakort. Flere Blade er indrømmet til Fremstilling af Begyndelsen, Slutningen og Varigheden af den Tid, hvor Temperaturen er under 0° og

under 5° samt den Tid, hvor Temperaturen er over 10° og over 15°, Forhold der af største Betydning for Plantevæksten og dermed for Agerbruget.

Blad 10 fremstiller Folketætheden. En Sammenligning med Kortet over Næringsvejene (Blad 12) viser, at en Del af de særlig tæt befolkede Distrikter falder sammen med de Egne ved den polske Grænse og i Sudeterne, hvor Industrien er Hovederhverv, men ogsaa mod Nordvest er Industrien den Næringsvej, som sysselsætter de fleste Mennesker, og dog er Landet tyndt befolket. Dette er en Følge af, at Landet er ufrugtbart, og den største Del af det er bevokset med Skov. Langs Foden af Sudeterne findes imidlertid meget tætbefolkede Distrikter, hvor Landbrug er Hovederhverv. Disse Distrikter falder sammen med de ovenfor omtalte Egne med meget frugtbar Løss og Sortjord.

15 Blade er helliget Landbruget. Der findes Kort over Udbredelsen af Storgodser, store og smaa Bøndergaarde, Landbrugsarealets Størrelse, Agerlandet, Forbrug af Gødningsstoffer, Mejerier, Jordens Anvendelse til Høsten af forskellige Kulturplanter, Kvægbestanden o. s. v. Hvede og Sukkerroer dyrkes mest i de frugtbare Egne sydvest for Oder, medens Avl af Kartoffler er størst i de magere Egne. En Del Kort viser for de vigtigste Kornsorter og for Brødkorn i det hele taget, hvilke Distrikter der har Overskud, og hvilke der har Underskud. Det viser sig da, at de fleste Distrikter i Schlesien producerer Overskud af Brødkorn, medens de større Industriadistrikter har Underskud. Af Husdyrene viser Bestanden af Hornkvæg sig at være tættest i de frugtbare Egne, medens Faare- og Svineholdet ikke kan ses at være betinget af Naturforholdene.

Bladene 29—40 fremstiller Minedrift og Industri. Blad 29 viser baade de produktive og de ikke udnyttede Forekomster af Metaller og Kul. Stenkul brydes mod Sydøst ved den polske Grænse og i Sudeterne, og begge Steder danner Kulminerne Basis for Industriens stærke Udvikling. I det ovenfor omtalte nordvestlige Industriadistrikt brydes Brunkul. Længere mod Øst i det nordlige Schlesien findes endnu betydelige Lejer af Brunkul, som dog endnu ikke udnyttes.

Paa de følgende Blade er der Kort over de enkelte Industrigrenes Udbredelse, idet man ved enhver By, hvor der i vedkommende Industriegren beskæftiges mere end 100 Arbejdere, findes Signaturer, som angiver Arbejdernes Antal særdeles overskueligt. For de mindre Industrier finder man Angivelser for endnu mindre Virksomheder. Ejendommeligt er det at se de forskellige Industrigrenes Lokalisering. Breslau kommer naturligvis med blandt de store paa

næsten alle Omraader, medens Metal- og Maskinindustrien er koncentreret i Industriegnen ved den polske Grænse og Tekstilindustrien i Sudeterne. Det nordvestlige skovrige Industriomraade driver navnlig Træindustri, som for øvrigt ogsaa er betydelig i andre Egne.

Handel og Samfærdsel fremstilles paa Bladene 41—50. Der er Kort over de Mængder af forskellige schlesiske Landbrugsprodukter og Industrivarer, der forsendes til andre Egne af Tyskland. Der er Kort, som viser Mængden af afsendte og tilsendte Varer fra og til de vigtigste Jernbanestationer, og ligeledes over Godstrafikkens Størrelse paa de vigtigste Flodveje, Jernbaner og Landeveje. Ogsaa Persontrafikkens Størrelse fremstilles paa fire Blade.

Atlasset gør ikke de statistiske Tabeller overflødige, men det letter i høj Grad Overskueligheden og fremhæver Resultaterne. Det er et udmærket Hjælpemiddel for den, som vil studere Schlesiens Erhvervsforhold.

M. Vahl.

J. Früh: Geographie der Schweiz. Lieferung VI—IX. 18×27 cm, talr. Ill. og Kort. St. Gallen 1931—32. Fehr'sche Buchhandlung.

Med niende Hefte er dette monumentale Værk afsluttet. De tre første Hefter har været omtalt i Geografisk Tidsskrift Bd. 33, p. 219, fjerde og femte Hefte i Bd. 34, p. 49. Hefte VI fortsætter Omtalen af det schweiziske Landbrug og behandler navnlig Alpegræsgangene, hvor 28,000 Mennesker, 410,000 Stykker Hornkvæg, 10,000 Heste, 300,000 Faar og Geder, 40,000 Svin tilbringer Sommeren for atter at drage ned i Dalene, naar Vinteren nærmer sig. Ordet en „Alp“ behøver iøvrigt ingenlunde at fremkalde Forestillingen om betydelig Højde over Havoverfladen, ligesaa lidt som det er knyttet til Alperne alene. I Jurabjergene findes saadan en „Alp“ allerede 400 m over Havfladen, en anden i en Højde af 1600 m. I „Alperne“ ligger de i meget forskellig Højde fra 1300 til mere end 2000 m, i Engadin endog til 2900 m over Havfladen. I Almindelighed er de dog knyttet til Nærheden af Skov, som kan levere Bygningstræ og Brændsel. Alpegræsgangene er af højst forskellig Værdi, der findes Magerwiesen og Fettwiesen, nogle anvendes hovedsagelig til Græsning, andre til Høslet.

Derefter følger en Omtale af den schweiziske Kvægavl med sine Racer af Heste, Køer, Svin, Faar og Geder. Skønt Schweiz er et saa udpræget Mejeriland, har det dog pr. 1000 Indbyggere kun halvt saa mange Stykker Hornkvæg som Danmark, og af Svin mindre end en Femtedel af, hvad Danmark har.